

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/128/2022
Identifikačné číslo spisu: 6120213061
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:6120213061.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: EOS KSI Slovensko, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Prievozská 2, IČO: 35 724 803, zastúpenej spoločnosťou Remedium Legal, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Prievozská 2, IČO: 53 255 739, proti žalovanej: M. F., nar. H., bývajúcej v S., o zaplatenie 2.834,44 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 13Csp/49/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2022 sp. zn. 10CoCsp/58/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2022 sp. zn. 10CoCsp/58/2021 a rozsudok Okresného súdu Žilina z 13. júla 2021 č. k. 13Csp/49/2020-178 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. júla 2021 č. k. 13Csp/49/2020-178 žalobu zamietol (výrok I.) a rozhodol, že žalovaná má nárok voči žalobkyňi na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že zmluva o spotrebiteľskom úvere medzi právnym predchodcom žalobkyne a žalovanou nespĺňa zákonom predpísané náležitosti, a to pre absenciu uvedenia všetkých predpokladov použitých na výpočet RPMN podľa § 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v účinnom znení (ďalej aj ako „ZoSÚ“). Ďalej uviedol, že v zmluve je uvedená chybná RPMN, a to v neprospech žalovanej ako spotrebiteľa. Okrem toho v zmluve chýba aj adresa veriteľa, na ktorej môže spotrebiteľ uplatniť reklamáciu alebo sťažnosť (náležitosť podľa § 9 ods. 2 písm. c) ZoSÚ). Súd prvej inštancie dospel k záveru, že predmetný úver sa v zmysle § 11 ods. 1 písm. b) ZoSÚ považuje za bezúročný a bez poplatkov. V otázke aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne nevzhladol dôvody neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky. Zaoberajúc sa námietkou premlčania vznesenou žalovanou, súd prvej inštancie uviedol, že z predložených listín (pisomnosť označená ako Posledná výzva pred zosplatnením, datovaná dňom 25. 12. 2016) vyplýva, že právny predchodca žalobkyne vyhlásil predčasnú splatnosť úveru pre omeškanie so splátkou splatnou dňa 21. 09. 2016. Premlčacia doba stanovená v § 103 druhá veta Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) tak začala plynúť v mesiaci september 2016 a uplynula v mesiaci september 2019. Keďže žaloba

bola podaná na súd až 13. 01. 2020, uplatnená pohľadávka je premlčaná. Premlčané právo pri účinnom vznesení námietky premlčania súd priznať nemôže, preto žalobu v celom rozsahu zamietol. Pokiaľ sa žalobkyňa bránila tým, že splatnosť úveru bola vyhlásená ku dňu 02. 02. 2017, podľa okresného súdu je to právne bezvýznamné, nakoľko pre posúdenie uplatnenej námietky premlčania je podstatné určenie splátky, pre nesplnenie ktorej (splátky) sa stal zročným celý dlh, čiže určenie času, od kedy začala plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 31. januára 2022 sp. zn. 10CoCsp/58/2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.). Z hľadiska procesnej ekonomie sa primárne zaoberal vyhodnotením námietky premlčania. Nestotožnil sa s účelovým posúvaním rozhodnej splátky (na splátku splatnú v januári 2017), ako uviedla žalobkyňa. Ak po upozornení žalovanej na možnosť predčasnej splatnosti, keďže mešká 3 splátky, následne k predčasnemu zosplateniu (č. I. 28 spisu) pristúpil 03. 02. 2017, takéto zosplatenie je neplatné, nakoľko je evidentne mimo relevantných zákonných lehôt. Právo na zosplatenie totiž mohol využiť najskôr (§ 53 ods. 9 OZ) po 16. 12. 2016 (t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania žalovanej so zaplatením septembrovej splátky, ktorú v zmysle výzvy z 25. 12. 2016 žalovaná zjavne neuhradila, keďže k uvedenému dátumu jej bolo vytýkané meškanie s viac než 3-mi splátkami) a najneskôr (§ 565 OZ) do ďalšej splátky, t. j. do 16. 01. 2017, za kumulatívneho/súčasného splnenia podmienky, že dodávateľ viac než 15 dní pred uvedeným dátumom (t. j. skôr než 02. 12. 2016) upozorní spotrebiteľa na uplatnenie predmetného práva. Právny predchodca žalobkyne však k upozorneniu pristúpil 25. 12. 2016 a k zosplateniu 03. 02. 2017. Odvolací súd by ani v prípade platného predčasného zosplatenia nemal dôvod ustúpiť od svojho ustáleného záveru, v zmysle ktorého premlčacia doba (celého zosplateného úveru) začína plynúť odo dňa zročnosti splátky, ktorá zosplatenie vyvolala, t. j. nie od samotného zosplatenia, ako to naznačuje odvolateľka. Inými slovami, vznesená námietka by bola opodstatnená i v prípade účinného zosplatenia. K splneniu predmetných zákonných lehôt nemohlo dôjsť ani v odvolateľkou vykonštruovanej situácii a to, že zosplatenie dňa 03. 02. 2017 bolo realizované vo vzťahu k splátke splatnej 16. 01. 2017. Zhrnul, že je vecne správnu úvaha súdu prvej inštancie, že pokiaľ bola žaloba doručená súdu dňa 03. 01. 2020, ide o (jej) podanie po uplynutí 3-ročnej premlčacej doby. Žalobkyňa totiž uplatnený nárok skutkovo vymedzila ako plnenie z predčasne zosplateného úveru, pričom v odvolacom konaní nie je (§ 371 CSP) zmena žaloby (ktorou je i zmena podstatných skutkových tvrdení) možná/prípustná, preto nárok nebolo možné posudzovať inak, predovšetkým ako plnenie jednotlivých nezosplatených mesačných splátok, nakoľko by išlo o odlišný (vyplývajúci z iných skutkových tvrdení) nárok (žalobkyňou neuplatnený).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodila z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V prvom rade namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená - a to výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ a nadväznej právnej otázky: „Je nesplnenou splátkou na účely plynutia premlčania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka?“ Dovolateľka zastávala názor, že oprávnenie jej právnej predchodkyne vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pre nezaplatenie splátky, s ktorou sa žalovaná dostala prvýkrát do omeškania zaniklo v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka splatnosťou ďalšej splátky úveru. Preto, ak vyhlásila mimoriadnu splatnosť úveru podaním z 3. februára 2017, tak toto právo uplatnila v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka pre nezaplatenie splátky splatnej 21. januára 2017 (t. j. splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru bezprostredne predchádzala, a pre ktorej nezaplatenie mohla v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru), a zároveň toto právo uplatnila v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka po omeškaní spotrebiteľa s platením splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace. Premlčacia doba

pre všetky splátky splatné po 21. 01. 2017 tak začala v súlade s ustanovením § 103 OZ plynúť odo dňa nasledujúceho po dni zročnosti splátky, pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru (v posudzovanom prípade odo dňa 21. 01. 2017) a uplynula by najskôr dňa 21. 01. 2020. Keďže žaloba bola na súde podaná dňa 13. 01. 2020 mala žalobkyňa za to, že svoj nárok uplatnila na súde pred uplynutím premlčacej doby a okresný súd ako aj krajský súd vec nesprávne právne posúdili, ak dospeli k opačnému záveru. V tejto súvislosti dovolateľka uviedla, že odlišné právne posúdenie vyplýva v obdobných veciach i z ustálenej rozhodovacej praxe krajských súdov Slovenskej republiky. Súdna prax nie je jednotná v otázke, či premlčacia doba začína plynúť od splátky, ktorá predchádzala vyhláseniu mimoriadnej splatnosti po dobu 3 mesiace (podľa § 53 ods. 9 OZ, avšak zároveň v rozpore s ustanovením § 565 OZ) alebo od splátky bezprostredne predchádzajúcej vyhláseniu mimoriadnej splatnosti (podľa § 565 OZ, pri rešpektovaní trojmesačného omeškania so splácaním splátok podľa § 53 ods. 9 OZ). Súdna prax rôznych krajských súdov je však pomerne jednotná v tom, že premlčanie neplynie od prvej neuhradenej splátky, s ktorou sa dlžník-spotrebiteľ dostal do omeškania, ako v prejednávacom prípade právne vec uzavreli okresný, ako aj krajský súd. Dovolateľka bola tiež toho názoru, že súd prvej inštancie, aj odvolací súd, jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, nakoľko odôvodnenia ich rozhodnutí nie sú preskúmateľné. Uviedla, že žaloba bola podaná dňa 13. 01. 2020 a z odôvodnení nie je možné zistiť, ako sa okresný a krajský súd vysporiadali so skutočnosťou, že v súlade s ustanovením § 103 OZ veta prvá bola (minimálne) splátka úveru splatná 21. 01. 2017 uplatnená na súde pred uplynutím premlčacej doby, a to bez ohľadu na súdny výklad druhej vety ustanovenia § 103 OZ, s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru ku dňu 03. 02. 2017, pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 21. 01. 2017, boli aj splátky úveru splatné od 21. 02. 2017 do konečnej splatnosti úveru (21. 07. 2021) uplatnené pred súdom včas, čo však vo veci konajúce súdy nezohľadnili a okresný súd napriek uvedenému žalobu zamietol pre premlčanie a krajský súd toto rozhodnutie potvrdil. Zároveň tak z odôvodnenia krajského súdu nie je zrejmé, z akého zákonného dôvodu považoval uplatnenie práva podľa § 565 OZ za neplatné (bod 19. odôvodnenia krajského súdu). Z uvedených dôvodov dovolateľka navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia krajského súdu a okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ

uvedie právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premlčania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka?“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávacom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premlčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premlčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená. Dospel pri tom k záveru, že uvedená právna otázka bola už medzičasom v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, nakoľko v identickej právnej veci najvyšší súd uznesením sp. zn. 5Cdo/224/2021 z 30. novembra 2022 rozhodol a na uvedené rozhodnutie zároveň senát dovolacieho súdu v predmetnej veci poukazuje. S poukazom na konštantnú prax dovolacieho súdu vyjadrenú v jeho rozhodnutiach dovolanie žalobkyne je procesne prípustné.

13. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená k 2. februáru 2017 pre nezaplatenú splátku splatnú v septembri 2016. Splatnosť nesplnenej splátky, kvôli ktorej nastala zročnosť celého dlhu, tak podľa súdu prvej inštancie nastala v septembri a premlčacia doba celého dlhu tým začala plynúť a uplynula v septembri 2019. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil a vyjadril právny názor, že v zmysle § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka plynie (aj v prípade spotrebiteľských zmlúv) premlčacia doba celého zosplateného dlhu nie od okamihu doručenia oznámenia alebo výzvy veriteľa na jeho splatenie, ale od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie.

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovanou) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

20.1. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelene), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivé plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivé dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

20.2. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplateniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

21. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade

s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563), by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

22. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky, a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

22.1. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne, alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadať o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškani s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

22.2. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

23. Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späť od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

24. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke (bod 10. a 11.) je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takéto postupy musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom

a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narúša princíp právnej istoty.

25. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše, premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľa. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

26. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 20., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

27. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec sa vzťahujúcich zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

28. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote

uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka) (R 29/2023).

29. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplatneného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

30. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia, dovolací súd vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaného sporu odvolacím súdom, považuje za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.